

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat, 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 30 „
„ četert leta	1 „ 70 „
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četert leta	2 „ 170 „

Št. 53.

V Celovcu v saboto 15. julija 1865.

Tečaj I.

Skupina notranje-avstrijskih dežel.

II.

Rado se federalistom očita, da nimajo pravega, jasnega programa, da sami ne vedó, kaj hočejo. Kdor pa kaj takega terdi, ni prebiral slovanskih časnikov. Da od čeških, poljskih, hervaških in serbskih časnikov ne govorimo, povemo samo le od naših slovenskih, da vsi še dan danesni ravno tako pišejo in ravno to tirjajo, kar so pisali in tirjali že leta 1848. Casopisi neslavjanski so ta leta že več kot 10 krat svoj plajšč po vetru zasukali. Slovenci smo bili in smo federalisti in kakor taki se poganjamo, da se napravijo deželne skupine, in za nas skupina notranje-avstrijskih dežel. Čemu pa neki to?

Ravnopravnost vseh narodov in dežel je bandero, kterege se Slavjani deržimo. Slavjani dobro vedó, da v državem zboru, ako se uravná po pravični in resnični ustavnosti, imeli bojo ravno oni veliko večino glasov in da jim ne bode nobena težava gospodovati in zaukazovati drugim neslavjanskim narodom; avstrijskim Slavjanom pa ni mar za hegemonijo ali nadvlado, — mar jim je le za pravico in ravnopravnost. In ravnopravnost vseh dežel in narodov je tudi jedro in duša oktoberske diplome; zatorej je tudi ravno ta diploma vsem Slavjanom „charta magna“, ktero visoko visoko derže in ktero je tudi presvitli cesar oglasil za nepreklicljivo.

Imeli smo res to diplomu, ali smo pa imeli tudi deželno in narodno ravnopravnost? Nemcev je v Avstriji 7—8 milijonov in ti so imeli osem ministrov; drugi narodi niso imeli nobenega. Ogrji, Hervatje in Sedmograjci so imeli svojo dvorsko kancelarijo, — drugi narodi jih niso imeli. Slavjanov je še 16 milijonov, ki nimajo pri svitlem cesarju ne ministra ne kancelarja;

kraljestvo češko in galicijsko, poknežena grofovina tirolska, vojvodina štajerska, koroška, kranjska in še več drugih dežel ni imelo na cesarskem dvoru nobenega zagovornika iz svoje dežele in svoje kervi. Naj so ministri še tako učeni in še tako pravični, potreb vseh dežel in vseh narodov vendar dobro in na tanko poznati ne morejo. Zatorej ni se čuditi, da nekatere dežele in nekteri narodi tožijo, da se jim ne meri z enako mero, da se jim ne delijo enake pravice. Presvitli cesar je izrekel in postavil ravnopravnost vseh kraljestev in dežel, vseh narodov in jezikov za podlago svoje nove ustavne vlade: naj vživajo tudi vsi ravno tiste pravice in nosijo vsi ravno tista bremena. Vse in vsi narodi naj imajo na Dunaju pri cesarju štiri ministerstva: za zunanje, za vojaške, za finančne in za kupčijske zadeve; — zastra vseh drugih zadev naj pa so vse dežele in narodi avtonomni ali samostalni in naj jih obravnujejo s cesarjem po svojem deželnem zboru, po svojem dvorskem kancelarju in po svojih potrebah. Ako pa kaka deželna skupina obsega več narodov, naj je v dvorski kancelariji zraven kancelarja še toliko podkancelarjev, kolikor je raznojezičnih narodov, tako da dobi vsak narod pri cesarskem dvoru zagovornika in branitelja iz svojega rodu.

Taka uravnava pa ne bode le samo pravična, temveč bode tudi bolj naravna, bolj enostojna in veliko boljši kup. — Vsaka skupina dobi svoje oblastnije za svoje raznoyestne zadeve: za politično administracijo ali upravo, za sodnijske, za naučne, za finančne in za druge svoje deželne zadeve. Dozdaj so vse centralne ali središčine uradnije svoj sedež imele na Dunaju, ves denar je odhajal na Dunaj, in veliko denarja se je potrosilo na rekurse, na potovanje, na poštnino itd. le samo zavoljo tega, ker vse najviše oblastnije stolujejo na Dunaju. Ako pa se napravijo deželne skupine, bode

vse drugačno, veliko denarja ostane v domači deželi in veliko potov ne bode treba narejati. Centralne ali središčine oblastnije za deželne skupine se tudi lahko tako razdelé, da vsako mesto dobi to ali uno, da bojo torej vse dežele in mesta, ki za c. k. uradnije toliko davkov plačujejo, tudi kaj dobička imele. Zakaj bi vse večje uradnije bile le v Gradcu in Terstu? Naj dobi nekaj Celovec, nekaj Gorica, nekaj Ljubljana, nekaj Terst in Gradec. —

Pa še ena okoliščina je, ktere bi visoka vlada ne imela nikoli izpred oči spustiti; že zavoljo političnih razmer bi treba bilo, naj visoka vlada sama osnuje skupino notranje-avstrijskih dežel. Leto 1848 je jasno dokazalo, in dokazuje še vsako leto, kaj Italijani na Primorskem in kaj Nemci po notranje-avstrijskih deželah mislijo; — prvi sanjajo od „velike Italije“, ti pa gledajo v „veliko Nemčijo.“ Ni nobena skrivnost, da menda tem in unim ni toliko mar za našo Avstrijo. Le Slovenci so stali, stojé in bojo stali za Avstrijo. Ako se notranje-avstrijske dežele združijo v eno skupino in dobijo en občen ali generalen zbor, bode ta nevarnost za Avstrijo in cesarsko rodovino veliko manjša. Reči, ki se tičejo vseh združenih dežel, bojo se obravnovale na občenem zboru, v tem pa imajo vselej zvesti Slovenci veliko večino in prevago in ne bode se bati ne Avstriji ne cesarski rodovini: „Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovencu ne gane.“ —

Pa slišimo nasprotnike kričati in ugovarjati: „Neizrečeno vesele so bile dežele: koroška, štajerska, kranjska, goriška, istrijska, ko so bile povišane za samostojne kronovine in so dobile svojo avtonomijo ali samostalnost. Ako se napravi ta deželna skupina, djano je spet za samostalnost posebnih dežel.“ Le samo v tem bojo notranje-avstrijske dežele zlite v eno skupino, da bojo na Dunaju pri cesarju imele eno in isto dvorsko kancelarijo, enega in

Besednik.

Vodnik po Koroški Stoveniji.

(Hodišče in slavni grad Ribnica).

Š. Mili moj prijatelj D. mi je lani enkrat spomnil, da je že mnogo krajev lepe Slovenije obhodil, le svoji (Celovški) domačiji tako bližnje Hodiške doline še nikdar videl ni. Ponudim se mu hitro za vodnika tje, ker so mi tamošnja pota in reči dobro znane. Pa preteklo je lansko poletje, pretekla je lanska jesen, in D. ni imel časa, moje ponudbe se poslužiti. Neko prijazno jutro letošnjega prelepega majnika me še le razveseli dragi prijatelj s serčnim pozdravom: „Hajdi, pelji me v Hodi šče!“

Ljubi bravec! rad bi timikavno potovanje popisal, posebno rad bi se pa v kulturohistorično preiskavo spustil ter dokazal, zakaj da so si stari Hodiščanje za svojo cesto najstermejše hribe poiskali, in zakaj da njihovi vnuki svoje prednike še vedno s tako stanovitnostjo po hribih in klancih sledijo: pa le prerad bi te kmalo postavil

na cilj in konec svojega popisovanja, kakor postavlja marsikteri govornik brez vsega težavnega vvoda ali predgovora svoje poslušavce na nos na vrat pred izvoljeni predmet svoje zgovornosti.

Glej! že stojimo na dvoru perve hiše prijazne vasi s cerkvijo, farovžem, gradom, šolskim in z nekterimi kmječskimi pobištvi: ta vas so „Hodišče“. Zelo me mika, prijazno lego vasi in njene okolice popisovati in pokazati ti zelene gore, ki lepo dolinico ograjajo, in bliščeči zerkali dveh jezer, v kterih se zelene gore, kakor mlada deklina v bistrem studencu, ogledujejo; pokazati ti golega velikana, ki od južno-zahodne strani svojo kamnatu glavo ponosno v oblake moli, kakor da bi ne bilo Hodiščanov in njihovih plodovitih gor in poljan. Le mimo grede ti povem, da je ta velikan še kakih pet ali šest ur od tod, če se ti ravno zdi, kakor da bi le tam za Turji stal, in da mu Slovenci „poldnjek“ ali „jepa“, Nemci pa „Mittagskogel“ pravijo. Prav imajo tako; nisi ne velikan, ampak le grič, le kogel si ti, presneti ošabnež! Mirno! mirno, ta čudni velikan, z babjim imenom „jepa“ (kepa?), je moje navdušenost, kakor z merzlo vodo polil in tebe, ljubi bravec! ob poetičen, gin-

ljiv popis pripravil. Podam se zopet na hladno prozajično polje, in zagotovem ti, da je Hodiška dolina res lepa, kajti že pred dvesto leti je to bila, kjer je slavni Slovenec, baron Valvasor, od nje pisal: „ein lustiger, lieblicher Ort“.

Ker si, dragi bravec! pobožen Slovenec, peljem te najprej v farno cerkev, zidano v romanskem slogu. Če ravno ima, kakor vse romanske cerkve, ravno tri ladje, za veliko faro je pa vendar očitno pretesna; kar pa ogledovavcu dobro dé, je lepa snažnost po cerkvi in oltarjih. Veliki oltar je z nova popravljen, lepo pozlačen ter posvečen v čast sv. mučencu Jurju. Vse, kar tu vidiš, dopričuje ti, da je g. fajmostru in farmanom res veliko mar za čast hiše božje. Poslednja leta, ko je kmetovanje še nekaj donášalo, so Hodiščani v ta pobožni namen marsikteri goldinar darovali. Popravili so ne samo farno cerkev, temuč tudi vse tri podružnice; v vseh so velike oltarje novo pozlatili, in jih s cerkvenim orodjem prekerbeli. Pa tudi za izomiko svojih otrok so skerbeli: postavili so novo šolsko poslopje, zvišali in ustanovili dohodke učiteljeve. Tu se vidi, kaj da zamorejo pridni farmani, kedar umnega župana imajo, posebno pa izkrenega du-

istega kancelarja in da se bojo tiste reči in predmeti, ki se tičejo vseh teh dežel, obravnavale v enem in istem občnem ali generalnem zboru, vse druge reči in predmeti pa, ki zadevajo le posamezne dežele, spadajo v oblast deželnega zbora ravno te posamezne dežele. Tako ne zgubi nobena dežela od svoje samostalnosti še trohice ne, in bode še našla potrebne podpore v občnem zboru, kateri bode gotovo več veljal in več premogel pri visoki vladi, kakor sedanjí tako razkosani in oslajbljeni deželni zborčki. Ves svet gleda, kaj dela ogerski, češki in galicijski zbor in visoka vlada težko podere, kar se tam sklene. Kdo pa kaj mara za deželni zbor v Solnogradu, Istri, Gorici, Celovcu? itd. Veče skupine si pridobé gotovo več samostalnosti. —

Drugi spet pravijo: „Nastali bojo prepri zastran parlamentarnega jezika in vnele se bojo pravde in jezika med narodi.“ Vsi prijatli prave občne svobode in svete pravice že vedó, odkod izvirajo narodne in jezične pravde, kdo jih podžiga in se nad njimi veseli in smeji. Tisti, ki se derže besed: „Divide et impera!“ Pa večina vsakega naroda je že spregledala in spoznala tiste čudne in skrivne zanjke, ki so jih sovražniki svobode in napredka stavili, da bi uboge narode vse na uzdi deržali in v motnem ribili. Pravi prijatli narodov, svobode in napredka naše dni že pravijo: Vsakemu svoje! Tako bode tudi na občnem zboru notranje-avstrijske skupine. Ni se bati nemira in prepira: Vsakemu svoje.

Že zdaj je na deželnem zboru vsake posamezne dežele treba dveh jezikov: Na štajerskem in koroškem jezika nemškega in slovenskega, na teržaškem, isterskem in goriškem talijanskega in slovenskega; kaj bi gg. poslanci, ki bojo izbrani za občni zbor notranje-avstrijski, ne znali še tretjega jezika? Poglejmo v Švajco, — tam veljajo že sto in sto let vsi trije deželni jeziki za parlamentarne, in ni slišati nikoli od nobene pravde. Na Sedmigraškem je presvitli cesar letos poterdil tudi vse tri jezike za ravnopravne in parlamentarne na deželnem zboru. Tudi v ogerskem zboru bo treba treh jezikov, tako tudi v Šleskem. Kjer je dobra volja, bratinstvo in ljubezen med narodi: tam se kmalo vse poravná in vse gre — na občno srečo, svobodo in napredek.

Znano je, da so vsi bolj zbudjeni in politično omikani narodi v Avstriji, pognali se za dvorsko kancelarijo in dvorskega kancelarja: Ogrí, Hervati in Sedmograjci ga že imajo, — Talijani, Čehi, Polaci in Rusini se poganjajo za-nj. Učimo se od njih tudi mi in potegujmo se po vseh postavnih potih za skupino notranje-avstrijskih dežel, za notranje-avstrijsko kancelarijo in

kancelarja! Gotovo ne bode tolika težava, ker že oficijozni časniki pišejo o notranje-avstrijski kancelariji.

Deržavni zbor.

Že dalj časa, celih 14 dni, ni bilo nič slišati od poslancev. Lesena palača pred Škotskimi vratmi na Dunaju je kakor da bi bili vsi njeni stanovniki — poslanci — pomerli — vse tiho in prazno! Kakor z jasnega je vdarila vanjo — ministerska kriza in bilo je po njih, ki so dosihdob zvonec nosili in se obnašali kakor mogočni veljaki in edinorešivni politikarji. Tako mine vsa slava in mogočnost! Pač se lahko zdaj vidi in reče, da ni bila njihova stavba na skali zidana in stalna, ker se je tako hitro razrušila. Kriza ministerska je sicer še, poslanci pa so, kakor bi jih več ne bilo. To je gotovo kaj žalostno stanje, zlasti če pomislimo, da se drugod, posebno na Angleškem, kamor so vedno tako ponosno in radi kazali, pri takih dogodkih zbornica za svet vpraša ali pa tako dolgo poslovi, da je kriza pri kraju. V leseni palači pa menda nič ne vedó, kaj in kako! Le to se zdaj govori, da se pripravljajo za interpelacijo in bodo ministerstvo vprašali, kako je kaj s krizo in kaj potem? Kdo pa jim hoče odgovorjati? Stari ministri težko, ker berž ko ne sami nič gotovega ne vedó, — novih pa še ni! Čemú bo potem interpelacija? Najbolje bi bilo, da bi hitro končali, kar še imajo, ker jim brez Šmerlinga tako ni več obstanka. — 10. t. m. je bila spet enkrat očitna seja. Sešlo se jih ni veliko čez sto. Volil se je poseben odbor, ki bo z odborom gosposke zbornice poravnal, kar je še poravnati zastran financine postave. To se bo lahko kmalo izveršilo, ker razloček ni velik in samo en milijon znaša. Potem pa je bil še razgovor o Košiško — Boguminski železnici (Kaschau — Oderberg). Nekteri govorniki so bili teh misli, da zdaj ta čerta ni potrebna, in da gre tudi za druge kraje kaj poskerbeti, kjer se bodo železnice bolj splačale in več koristi donšale. Mi mislimo, da bo ogerski zbor za svojo deželo bolj poskerbel, nego je dunajski zbor v stanu, čeravno mu nova „Presse“ svetuje, naj vendar še stori in reši, kar more, dokler je še skupej. Dober svet! Ja, ko bi le tudi kaj pomagal! Zbornica je slednjíc sklenila, naj se dovoli 2,450.00 gld. letne podpore, da se dogotovi. —

Avstrijsko cesarstvo.

Dežele niže-avstrijske.

△▽ Na Dunaju 12. julija. (Še vedno ministerska kriza. — Beseda slo-

vanskega društva.) Dovolite mi, da Vam berž spet kaj malega pišem. Grof Belcredi je že odšel v Franciškove toplice, od koder se bo neki čez tri ali k večemu štiri tedne čez Prago na Dunaj vernil. Zgodilo se je to po zdravnikovem nasvetu, — in pa, da do tistih mal dogotovite zbornici financino postavo in še kako drugo malenkost, kajti tudi derž. zboru bode kmalo odzvonilo. Dozdanji zborničini velikaši in njih časnikarski zagovorniki se kažejo zelo pobiti, ker nič prav ne vedó, kaj in kako, in se res z njimi tako dela, kakor jim je svoje dni Šmerling zaklical, da ni izmed njihove stranke nobeden za vladanje sposoben, — v tej dolgi krizi se nikdo za svet ne vpraša! Ali ni to čudno in za ake viteze tudi žalostno? Še bolj pa tavajo v temi in so nevoljni, ker nič o programu novih ministrov ne zvedó. Zatorej se koj med seboj podžigajo, naj serčno stojé za februarski patent, maháje z mečem po vetru! — Gotovo jim je že tudi po Šmerlingu žal, ker so zdaj čeda brez pastirja in bolj ko kdaj razkropljeni, brez upljiva, brez koristi! Komú pridejo zdaj v roke, kdo jim bo zanaprej vodnik in pastir? To so vprašanja, ki režejo kot dvorezen meč. Nihče ne ve pravega sveta in — še toliko ne, da bi vsaj kaj prida tolažil. Strah za nami, strah pred nami! Vsaki dan se nova imena stavijo za ministre, ki se potem drugi ali tretji dan spet zbrisejo. Imenovali so jih že tako več ko 50 mož raznih strank in nagonov, in vendar še ni celega ministerstva. Da pa ostane, o Mensdorf, Belcredi in Majláth, je gotovo. Pripoveduje se tudi za gotovo, da Belcredi ne bo deržavni, ampak le minister notranjih zadev brez posebnega upravnega ministerstva, kar je tolikanj bolj pomenljivo, ker se tudi govori, da hoče z deželnimi zbori zastran državnopravnih zadev obravnavati. Dalje se imenujejo za pravnega ministra g. Komers, dozdanji pervosednik više sodnije na Šleskem, za financinega pa g. Holgethan in knez Jablonovski, za policijskega grof Poche in za kupčijskega pl. Hock. Vendar pa je še vse to spet le govorica. Le o kakem slavjanskem ministru se nič ne čuje. Nas obhaja edina želja, naj bi v resnici izvolili možake — veljake in vse m, kolikor mogoče po volji storili, da bi se ne reklo spet, da je bilo vse brez glave storjeno in — skaženo! Zdaj je še čas, da bi le kmalo prepozno ne bilo! Vsakemu svoje, tedaj tudi Slavjanom! — Naj vam povem še nekaj o zadnji besedi. 5. julija je tukajšnje slovansko pevsko društvo napravilo kaj lepo večerno veselico v spominu slavjanskima aspostelnoma Cirilu in Metodu. Že to je edino slavjanska navada, da posvetna društva

hovnega pastirja, kateri, kakor g. Val. Link, svoje farmane z gorečo besedo in z darežljivim izgledom k takim pobožnim in občekoristnim napravam vodi in napeljuje. Vsa hvala tedaj g. fajmoštru in farmanom, g. županu in srenjčanom!

Hodišče so, rekli bi, klasično-slovenska zemlja. Prašal sem enkrat rajnega g. dr. Zupana, slovečega jezikoslovca, od kod da izhaja ime „Hodišče“? Odgovorili so mi z resno besedo: „Hodišče t. j. shodišče, so zanimiv spominek nekdanje slovenske svobode. Tukaj so se nekdanji svobodni Slovenci shajali, o deržavnih, božanstvenih in pa narodnih zadevah se pogovarjali, posvetovali in sklepali; tam blizo na jezeru, kjer se na „Plešiščih“ pravi, so pa svoje svete pesmi pevali in svoje kolo plesali v čast Kurentu in drugim slovanskim božanstvom.“ Tudi sedajni slovenski Hodiščani imajo veselje do petja (tamošnji cerkveni pevci dobro in daleč slovijo), tudi plesu ali rajanju niso sovražni: kako pa je zastran shodov pri srenjskih in deželnih volitvah, in o posvetovanju od občinskih reči pri njih; kako da jim je za svoje srenjske in deržavne pravice mar, nisem mogel na tanko zvedeti. Pa pustimo te preiskave drugim, jaz in

prijatelj moj se podava k g. fajmoštru. Ko sva se bila pri njih na duši in telesu okrepcala, napneva ljubega prijatla, da mora z nama na stari grad „Ribnico“. Korakaje iz vasi mimo zdaj zapuščenega Hodiškega grada, opomnim popotna svoja tovarša na imenitnega Hodiščana Lenarta, slavnega nadškofa Solnograškega in jima na kratko omenim imenitnosti žlahtne rodbine Hodiških vitezov, . . . Ko že doidemo do gori omenjene vasi na „Plešiščih“, ki na iztoku mogočnega potoka iz jezera stoji. Zraven imenitnosti, da so tukaj na obrežju jezerskem starodavni Slovenci svoje plese imeli, je to jezero dan današnji še zavolj dveh vzrokov zanimivo. Pervi vzrok je ta, da se to jezero v vseh novih nemških spisih, „Keutschacher See“ zove, Hodiščani sami pa mu pravijo vselej: „Plešiško jezero, Plajschischer See“. Drugi vzrok njegove imenitnosti mu je še le lansko leto iz temne globočine prisijal; našli so namreč v njem neovergljiva znamenja in dokaze starih stavb na kolih. Stari ljudje pripovedujejo, da je na tisti plitvini v jezeru, kjer so lani stavbe na kolih naznali, neka bajtica stala, kamor se je gospóda, ki je v Hodiškem gradu bivala, rada vozila in iz ktere so tudi lovci

race na jezeru zalezovali. Tako sem slišal praviti veliko let preden se je našim visokoučenim možém od stavb na kolih kaj sanjalo; pa vse tenedolžne pravljice naših pobožnih starčkov, kaj so drugega, kakor „Erfindungen des Bummelwitzes“? Mog Bog! tak visokoučen starinar ti bo iz kosca male črepine več razodeval, nego si vse svoje žive dni videl in slišal!

Pa pustimo „Plešišče“, jezero in vprašanje: Ali so tam na tisti plitvini stale starodavne stavbe na kolih ali manj stare stavbe neke lovske bajte, ali oboje: v starodavnih časih stavbe na kolih, v prednjih časih pa stavbe lovske bajte ali kakega paviljona? Pustimo vse to na levi in zakrenimo jo na desno na stezo, ki pelje na Goro in k. sv. Marjeti na starem gradu, „kjer so nekdanje adje bili“, kakor tukajšnji ljudje pravijo. Dobro četertinko ure, in stojimo na gosto zaraščenem holmu, kjer tu in tam med drevjem razrušeno zidovje zapaziš; pa le urno po kamnitem potu na najvišji grič. Tu stoji mala cerkvica sv. Marjete, obdana od mogočnih razvalin nekdanjega Ribniškega grada. Imena silnih plemenitašev, ki so prvi Ribniški grad postavili, nam so neznan; gotovo so se šteli med pervake Slo-

napravljajo spomenice svetnikom in svetnicam božjim. Nikoli nismo še slišali, da bi bili nemški „turnarji“, „liedertafelji“, „kasinarji“, „lesevereinarji“ itd. napravili kje in kdaj večerno veselico v spomin nemškemu apostolu Bonifaciju. Tako imenovani „moderni, civisilovani in kosmopolitični narodi“ so se znebili teh babjovernih navad! Tako pobožni in pametni so samo le Slavjani. Zatorej se je tudi „beseda“ 5. julija odperla s sprelepó sveto pesmijo v slavo sv. ap: Cirilu in Metodiju. Vseh serca so bila ginjena. Za to kantato je govoril Borovka neko balado tako izverstno, kakor le on zamore. Največo slavo si je pa pridobil vodja pevskega društva, neutrudeni g. Förchtgott. Pel je samospjev o Janu Husu tako krepko in véasih spet tako mehko in ginljivo, da je vse le stermelo. — Društvo je vse druge pesmi prednašalo in pelo tako dobro, da je bilo vse serčno zadovoljno in veselo. Ljudi se je bilo zbralo toliko, da so bili vsi prostori napolnjeni. Bili so med njimi gg. Dr. Karl Sladkovsky, župnik Hurban, učitelj Sembera, Svoboda, itd. itd. Vse je bilo blage volje. Slava!

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Slovenščina in ljudske šole; g. Bratuš.) Kjer koli kak prenapet Nemeec ali — ker je poturčenec hujski kot Turk — kjer kak izštudiran nemškutar prebiva, tam imata gg. fajmošter in učitelj zastran slovenskega jezika v šoli gotovo sitnosti in težave. To pričajo pritožbe, ki so jih nekatere občine ali sranje vložile in prošile, naj se slovenščina — materin jezik šolske mladine — iz šole izpodi in tuja nemščina vpelje. Take prošnje so vložile občine: Grabštajnska, Bekštajnska, Ukovska in Truška. Te dni je prišel odgovor na te pritožbe od visokega ministerstva in kakor slišimo tako, kakor zdrava pamet in postava veleva. Namreč prvi nauk mora po slovenskih farah slovensk biti, še le potem, ko so učenci v slovenskem jeziku dobro izurjeni in uterjeni, prestopi se na drugi deželni jezik, — keršanski nauk se pa uči vsa leta v tem jeziku, kakor se božja beseda v cerkvi oznanjuje. — Slovenci! ne dajte se motiti in slepariti nekterim šalobardom, spoštujte svoj materin jezik, tirjajte ga v ljudski šoli in delajte tako, kakor delajo vsi drugi narodi po vesoljnem svetu: Za mladino je le materin jezik, torej za slovensko mladino slovenski jezik! — Za referenta ali sporočevalca pri celovski mestni gosposki je izvoljen gosp. Bratuš, ki služi zdaj v Ložu na Kranjskem za sodniškega pristava ali adjunkta. Skorej enoglasno je bil izvoljen, kar tudi nas veseli in

tem več, ker je tudi slovenskega jezika popolnoma zmožen. Treba je bilo pri našem magistratu, ki ima tudi s Slovenci veliko veliko opraviti, vsaj enkrat tudi takega moža.

Iz Ljubljane. K. „Novice“ v svojem dnešnem listu naznanjajo, da je gosp. dr. Bleiweis pri zadnji odborovi seji se ko prvo sednik narodne čitalnice odpovedal in da je vzrok tega odstopa ta, da ni v čitalnici prave sloge, ja, da jo celo nekteri razderajo. Da pa svet te novice napačno razumel ne bo, mislimo za potrebno, da serovarsko prizadetje nekterih čitalničarjev nekoliko razjasni. Domoljubni g. Sovan je pretečeno zimo za čas sv. Jurja l. 1866 čitalnici v svoji hiši stanovanje odpovedal in je na prošnjo, naj svojo besedo prekličé, še vedno terdil in še tudi sedaj terdi, da čitalnice pod svojo streho nič več imeti noče. Vsled te odpovedi je čitalnični odbor večkrat se posvetoval, tudi celó občni zbor sklical, da bi to reč poravnal in čitalnici za prihodnji čas novo stanovališče preskerbel. Izvolil se je poseben odbor, ki je v tej reči sporočeval in ker to sporočilo sedajnemu odboru po volji ni bilo, se je dr. Bleiweis prededništvu odpovedal, odbor pa je sklenil, da naj se nasvet občnemu zboru nikar ne priporoči. Gosp. Sovan čitalnice več imeti noče, tedaj je družega stanovališča potreba, tisti gospodje pa, ki so čitalnici novo stanovališče preskerbeti hoteli, so pa obdolenjeni, da hočejo čitalnico razdirati. Mi tega ne razumejmo, in mislimo, da odbor sam ni vedel, kaj da je odobril; bolje je imeti slabo kakor nobeno stanovanje. — Oprostite nam, da v tej reči svoje misli razodenemo: Mi mislimo, da bi se gosp. Sovan še pregovoriti dal, pa on hoče posebne prošnje. Če je taka, naj on svojo misel pove očitno, gotovo bo občni zbor razsodil, da čitalnica raji ostane, kakor pa da bi se na nepripravni kraj preselila. Vse bi se lahko mirno porazumelo, ako bi mi le svoje misli eden drugemu razodeli.

Da bo pa daljni čitatelj vzrok teh razpertij na videz, (resnica je drugod), razumel, mu povemo, da je temu temelj početje naših pervakov, katero so lansko leto 19. junija pričeli. Sklepaje pa svoje sporočilo opomnimo še eno. Že pretečeno zimo sta gg. Zupan in Resman misel za napravo narodnega doma zbudila, misel je žali Bog ostala le misel, zgodilo se ni nič; mi mislimo, da bi se tej reči imel na čelo postaviti kak veljavna, obče spoštovan domoljub, in kar na enkrat mogoče ni, bi bilo morebiti vsaj v 5 letih mogoče. Govori se, da je gosp. Malič volje svojo hišo za spošteno plačo prodati. Naj bi naši pervaki to v preudarek vzeli, naši denarničarji pa narodski napravi svoje blagajnice darežljivo odperli!

Iz Tersta. V. (O raznih rečeh). Z veseljem smo brali v „Novicah“ pod števil. 26 Napradakovo sporočilo o dvéh prijateljih, ki sta neki na svoje lastne stroške osnovala čitavnico v Člami, v kateri si deržita časnikoy in pa podučavata odrasle ljudi. Ali morda ta naprava ne podobniva precej tisti, ki jo je „Slovenec“ pred nekim časom nasvetoval? Koliko takih čitavnic bi se pač dalo prav lahko napraviti za malo stroškov in pa v neizmerno korist? Le stalne volje zarés je treba tudi za take reči! Škoda velika bi gotovo bila, ako bi se ta važna stvar zanemarjala; saj je pač jasno ko beli dan, ktere čitavnice so zdaj prav za prav bolj potrebne? Jez menim, da ne ravno tiste, kjer se shajajo že učeni in izobraženi ljudje, ampak takšne, kjer bi se imeli shajati še neučeni in nevedni, da si tam prilasté sebi primernih in potrebnih znanstev, ali da se sploh omikajo, kakor gré, zlasti če une perve premalo ali celó nič ne podpirajo zaželenega napredka našega ljudstva? Kar se pa tiče čitavnic v „Slovencu“ nasvetovanih za teržaško *) okolico, kakor tudi sploh za druge kraje slovenske zemlje, slišim, da je vendar resen namen nekterih tukajšnjih prav verlih in iskrenih Slovencev v kratkem, to je, če ne prej, vsaj proti jeseni kaj napraviti v tej zadevi. Ob svojem času bomo imenovali te dobre sorojake. Čujem tudi, da ravno tisti, ki je bil sperva v „Novicah“ objavil svojo naglo protivnost, kar se tiče vstanovljenja omenjenih čitavnic, poteguje se zdaj neki zelo za to stvar v vasi, kjer prebiva. Sem ves vesel, se vé, da sva jaz in „Slovenec“ vendar zmaga. Kdo bi bil pač verjel kaj takega po tolikem šumu in nesprotovanju? Bog daj, da bi se skorej vresničil namen, o katerem sem gori čerhnil! — Naj vam povem kaj o slovenstvu okoli Kopra. Čudna prikazen! Pred nekimi dnevi pripelje finančna straža iz Zavel (blizo Tersta) k preiskavi zavolj kontrabanda ali nepostavne vvožnje blaga nekega človeka, istrijskega Slovenca, ki ima obleko, kakor jo nosijo kmetje (Slovenci) teržaške in koperske okolice. „Odkod ste?“ ga popraša uradnik po slovenski. „Mi no parlo schiavo“ (izgov. ščavo, to je, slavo = slovansko). Uradnik ga prav bistro pogleda od nog do glave, in ga naprej popraša: „Kam ste hotel sé svojo živatijo?“ „Mi ghe digo, che mi no capisso (kapišo) schiavo niente“, je odgovoril jemaže si očitno za zlo in po nekakem ves raz-

*) Ne vé m prav, zakaj da neki gospodje rajše pišejo Teržačani, nepa Teržaščani (Teržaščanje), kakor bi se moralo pisati? Saj tukajšnji Slovenci izgovarjajo Teržaščani, in se piše teržaška (ne teržača) okolica. Kaka nedoslednost!

venskega Korutana; morda je bila grajščina posestvo kneza samega. Kakor je slavni zgodovinar, baron Ankershofen, iz historičnih dokazov izvedel, bila je Ribnica že za cesarja Karola Velikega cesarskemu fiskusu ali deržavnemu zakladu zapadla, in po Karolu plemeniti rodbini Širski (Schiren, Scheuern) iz Parskega bila podeljena. V srednjem veku se omenjajo posestniki Ribniški. Med njimi se najdejo imena najzlahtnejših rodbin, grofje Bogen, žl. gospodje Truški, Drajbérski, grofje Celjski i. t. d.

Prišla je pozneje Ribnica v posestvo prebogatih vitezov Hodiških, ki so gosposke pravice, gore in posestva njene s svojo Hodiško grajščino zedinili. Ribniška poslopja pa so razpadla, celo njihovo ime se je med naselniki zgubilo; ne vedó drugega imena, kakor „na starem gradu, kjer so ajdje bivali“. Sic transit gloria mundi! —

Predolgo sem te mudil, ljubi slovenski čitatelj! s svojimi zgodovinskimi drobtinami, pa tiho poterpežljivost, s katero si te spomine bral ali poslušal, hočem vsaj nekoliko povrniti. Stopi z menoj med južne grajščinske razvaline, pa ne predalječ, da se v ster-mi globoki prepad ne prekuoneš. Glej tam

doli Hodiško dolino z bliščečim zerkalom Plešiškega jezera, za zeleno goro, ki jo meji, pa razširno v nebo kipeče zidovje mogočnih Karavank. Oborni se proti vzhodu, in ogled se pred teboj razprostira, da ni milejšega in prijaznejšega v mili naši domovini. Tiha, mirna dolinica tu doli z lepo vasio poleg potoka zove se, kot nekdanji grad, kjer stojiš, Ribnica; bela cerkev na mičnem hribcu na lévo je Hodiška podružnica pri sv. materi Ani znano tudi Celóčanom zavoljo velikega in veselega somnja; za dolinico vidiš Celóvško jezero, ki se v čarobni milini svojega obrežja pred očmi raztega; malo nižej proti izhodu lepi Celovec in njegovo polje obsejano z gradovi, vasi in cerkvami, omejeno od visokih gor in planin. Enako čaroben je ogled na severno obrežje jezersko; tam vidiš obširna polja, loge in vasi pri Krivi verbi, za njimi se vzdiguje gora za goro, na kterih se čedne cerkvice in beli gradovi svetijo, notri do Kerških in gornoštajerskih planin, po kterih se velikrat led in sneg blišči! Mil in veličasten ogled je vsemogočni stvarnik pred teboj razgernil, da se ga nikoli ne moreš dosti nagledati. Res prekrasna siljuba mi slovenska domovina!

Pa preden se od tega prelepega kraja poslovíš, stopi še za en trenutek v snažno cerkvico. Veliki sv. mučenici Marjeti posvečeni oltar je bil predlanskim umetno popravljen in bogato pozlačen. Zanimiv je stranski oltar na levi strani zavolj podobe sv. Kumeruse; tudi križev pot je ogledovanja vreden.

Za nazaj gredé ti pa, poterpežljivi bravec, tri pota nasvetujem: prvi je čez Hodišče, na katerem sem te pripeljal; drugi čez sv. Ano v starodavni Otok in tretji k Lašiču na Ribniškem obrežju; če greš po drugem in tretjem potu, moreš se potem s hlaponom v Celovec peljati. Po izvorni človeški slabosti, ktera drugim najboljša pota kaže, sama jih pa ne hodi, sva jo, jaz in prijatelj moj, skoz vas Ribnico, čez Sekiro na Majrobnika peš domu mahala.

Zemljepisna začetnica za gimnazije in realke. Izdal in založil Janez Jesenko. V Gorici 1865. Velja pri knjigarjih 60 kr., pri g. izdatelju pa 50 kr., če si kdo naroči 10 iztisov. O knjigi pa, ki je namenjena šolam pa tudi domači rabi, drugo pot kaj več.

kačen, da ga je uradnik nagovoril slovenski. Ta človek ne zna po tem takem prav za prav nobenega jezika, ker tudi italijanski mu je precej tuj. Čudno in pa žalostno zares! Okoli Tersta se vendar kaj tacega ne nahaja, čeravno je tudi tukaj dosti tacih zlasti ženskih blizo sv. Justa in v sv. Mariji Mandaleni, ki celó med seboj lomijo italijanski jezik, pa včasih le pretergoma. Skušnja me uči, da slovenskim kmetom, ki niso še zgubili svoje narodnosti, kakor jo je očitno omenjeni Istrijan (gotovo sè svojimi rojenjaki vred) zgubil, se prav lepo zdi, in da se po nekakem serčno radujejo, ko se jim primeri, da slišijo tudi gospodo govoriti v njihovem jeziku. Pač bi reči se smelo, da se po tem čutijo skorej zamikane v ljubezen do svojega narodnega jezika. Ali ne bi po tem takem bilo prav dobro, ako bi si gospodje, ki so iskreni Slovenci, in radi govoré med seboj svoj narodni jezik, iskali pogostoma prilike, kjerkoli si bodi, da dokazujejo v djanju tem ljudem, da njihov jezik ni tak, da bi se ga morali sramovati. Kar se mene tiče, rad in brez nobenega pomislika se poprijemljem takih prilik, čeravno me je nedavno nek gospod . . . B. (Slovenec) s krepkim glasom opomnil, da največa nesreča in nadloga za Avstrijo je zdaj prizadevanje Slovanov za svojo narodnost (!).

(Konec pride.)

Dežele trojedine kraljevine.

Iz Zagreba. (Deželni zbor.) Po najnovejšem kraljevem ukazu so bode naš deželni zbor še le 28. t. m. pričel. Vse pri nas ušesa nateguje, kaj bode s tem deželnim zborom. Naj pa bode, kakor hoče, naše stanje je res čudno, naše okoliščine so zamotane in žalostne. Res, da je pri volitvah slavno zmagala narodna opozicija, — pa kaj? Ali bojo vsi poslanci hodili po pravem potu, ali ne bojo nekteri zaljubljeno gledali v Pešto? Veliko so pregrešili naši nekdanji slavni narodnjaci, ki sedaj vladino kermilo v roci držé, pa največa krivica in škoda je ta, da so narodni stranki odvzeli organ, ki bi mogel rokovodja biti vsem na potu prave, narodne politike. Pa kar sem za gotovo zvedel in na lastne oči pisano gledal, in kar prave vodoljube nekako tolaži, je to, da so gospodje, ki so dozdej stali na strani g. Šmerlinga, pogovorili se in sklenili, potegovati se in braniti oktober-sko diplomu. Najperva potreba in dolžnost pravih Hervatov naj bode, varovati na vsak način samostalnost in celoto trojedine kraljevine: dvorska kancelarija naša ne sme pasti nikoli in ne sme se družiti z dvorsko kancelarijo ogersko, kakor bi naši nasprotniki radi imeli. Dalje je pa naše bandero oktober-ska diploma, ktera je nam Slavjanom prava in edina zvezda predhodnica in rešenica. Tudi nam Hervatom veljajo besede češkega „Naroda.“ „Le edino v združenju vseh slovanskih kolén v Avstriji spočiva bodočnost vsakega posameznega kolena.“ Naj bi se torej tudi naši poslanci deržali gesla: „Eden za vse in vsi za enega.“ — Naši nadžupani gg. Kukuljević, Vukotino-viç in Špun so se odpeljali na Dunaj, morebiti da potožijo svojemu gospodu v dvorski kancelariji velike sitnosti pri volitvah za deželni zbor in razjasnujejo, kako so pri vsem prizadetju vse njih nade vendar le splavale po vodi! Slava vsem Hervaškim volivcem!

Ptuje dežele.

Francoska.

Spet se je zagnal glas, da je na Napoleonov svet več vlad pripravljenih, da se skliče veliki evropski kongres ali zbor, ki naj uravná občno razorožbo (Entwaffnung) in revidira ali pregleda dunajsko pogodbo od l. 1815. — Če se res to zgodi, dosegel je Napoleon, kar je tolikrat zahteval. — Tudi se pogaja z Angleži, da bi se nare-

dila zveza zoper ameriansko vlado, če bi jim hotla, zastran oškodovanja zares hudo pritiskati. — Princ Napoleon neki pojde v Kamčatko. —

Angleška.

Parlament je bil 7. t. m. razpuščen. Staro ministerstvo pa še ostane najberže do tistih mal, ko se novi zbor snide. Moralo pa je vendar zadnje dni enemu svojih največjih mož, lordkancelarju Westburytu, slovo dati, ker se je bila zbornica poslancev zoper njega izrekla. — Ker so zdaj nove volitve pred durmi, imajo Angleži čez glavo dela. Kdor kaj more, poganja se za svojega zastopnika, da bi izvoljen bil. Mož, je hodijo okrog delijo darove in miloščino, govore in priporočajo tega in tega, mamke pa ravna jo domá velike pojedine in večerje, da bi vendar pri volitvi nič ne spodletelo. Pravijo, da stane taka volitve maršikterega več tisoč goldinarjev, kar je tudi verjetno, ker voliti in izvoljenemu biti ni pri Angležih kaka si bodi reč. — Z ameriansko vlado se bodo zastran oškodovanja prej ko ne mirno pogodili, kar izreka tudi zadnji prestolni govor. Saj se pa tudi ni nič čuditi; Anglež je zadnja leta zadovoljen s polno mošnjo in bogato kupčijo. Drugo mu ne dela sivih las. Če se tudi pri kaki priložnosti, kakor se je to zgodilo o poljski vstaji in o polabski vojski, zelo repenči in v žepu pest stiska, je to vse, kar je in nima nobenega pomena več. Taka je „kramarska“ politika! —

Amerika.

Kakor nam najnovejše novice naznanjajo, obnaša se Johnson prav pravično in ustavno. Ni tedaj, kakor so nekteri po svetu trobili, trinog, ki ga žeja po jugovski kervi. Po vseh puntarskih deželah se obnavljajo ustavne vlade, odpravlja pa vojaštvo in vojaške sod-nije. Da bode z oprostnimi sužnji zares veliko dela, preden napravijo kak red, to vsak lahko previdi, kdor je iz zgodovine od tacih silnih socijalnih prememb kaj slišal. — Zdej se tudi preklicuje, da J. Davisa niso vjeli v ženskih oblačilih, — ampak imel je le takrat nepremišljen dežen plajšč in neko veliko ogrinjalo, ki ga navadno nosijo moški in ženske. —

Razne novice.

* Koliko pride od denarjev, ki jih država izdaja, za podučne potrebe na eno glavo?

- I. versta. Deržave, ki še precej deržavnih denarjev obračajo na podučne potrebe.
1. Brema . . . 2 fr. 35 cent. na eno glavo.
  2. Frankobrod . . . 2 " 32 " " " "
  3. Švajca . . . 1 " 50 " " " "
  4. Belgija . . . 1 " 12 " " " "
  5. Virtsenberška . . . 1 fr. 12 " " " "
  6. Saksen-Vajmarska . . . 1 fr. 10 cent.
  7. Anglija . . . . . 1 " —

II. versta. Deržave, ki zmerno deržavnih denarjev obračajo na podučne potrebe.

1. Hamburg . . . . . 94 cent. na eno glavo.
2. Niderlandska . . . . . 82 " " " "
3. Badensko . . . . . 80 " " " "
4. Bravnšvajg . . . . . 75 " " " "
5. Italija . . . . . 72 " " " "
6. Hesens-Darmstadt . . . . . 70 " " " "
7. Francoska . . . . . 69 " " " "
8. Danska . . . . . 62 " " " "
9. Nasavska . . . . . 60 " " " "
10. Prušovska . . . . . 58 " " " "
11. Hesens-Kasel . . . . . 58 " " " "
12. Bavarsko . . . . . 54 " " " "
13. Saksionska . . . . . 54 " " " "
14. Oldenburška . . . . . 54 " " " "
15. Španska . . . . . 52 " " " "

III. versta. Deržave, ki le pičlo deržavnih denarjev obračajo za podučne potrebe.

1. Švedska . . . . . 49 cent. na eno glavo.
2. Norveška . . . . . 37 " " " "
3. Gerška . . . . . 36 " " " "

4. Hanoveranska . . . . . 35 cent. na eno glav.
5. Ruska . . . . . 27 " " " "
6. Papeževe dežele . . . . . 26 " " " "
7. Portugalska . . . . . 22 " " " "

IV. versta. Deržave, ki skorej nič deržavnih denarjev ne izdajejo za podučne potrebe.

1. Avstrija . . . . . 19 cent. na eno glavo.
2. Romanija . . . . . 16 " " " "
3. Serbija . . . . . 14 " " " "
4. Turčija . . . . . 5 " " " "

Mesto Brema obrača 47 krat več denarjev na poduk in vednost, kakor Turška, in Anglija 5 krat več, kakor Avstrija. Švajci gre tudi v tej razmeri prvo mesto med vsemi deržavami; med velikimi deržavami zavzema Anglija prvo, Italija drugo, Prusovska šterto, Avstrija tudi tukaj poslednje mesto, le samo Turška še pride za njo!

(Hudourje.) Letos je zavoljo toče res zelo nevarno. 9. dan t. m. je bil na koroškem spet hud in strašen dan. Pobilo je v Šent-Marješki fari blizo Obirja, — tudi po kerški dolini proti Štajerskem; blizo Weitensfelda je v skedenj blizo gradiča Thurnhof vdarilo, da je ves pogorel. Najstrašnejši in najhujši pa je bilo v Trebnem in na Jezernici (Treffen und Seebach) dve uri od Belaka. Tam se je oblak utergal, in groza je le popisovati, kar se je godilo. Njive in travniki, ki so prej prav lepo stali, so vsi zasuti; pečine, več kot 1000 centov težke, so priropotale v dolino in vse pokopale; vse je le pečevje, pesek in prod. Škoda je strašna, tudi več ljudi se pogreša, živina mertva po produ leži, več mlinov in žag je odneslo, da se ne pozna kraj, kjer so stale. Škoda se ceni na 100.000 gl. Tudi proti Tergu in v njegovi okolici je hudourje veliko škodo napravilo. — 12. zvečer je spet gromelo, bliskalo in lilo, zjutraj 13. potem so pa bile gore in planine na vse 4 kraje sveta polne snega. —

* G. Maksimilijan Pleteršnik, dozdej namestni učitelj na celjski gimnaziji, izvoljen je za pravega učenika na c. kr. nižji gimnaziji v Kranju. On je bistra glava in tudi v slovenščini jako izveden.

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija G. Mihael Tavčar je postal župnik na Vačah. Umerl je g. Dolenc Fr., bogoslovec 2. leta. R. I. P. I. Lavantinska škofija: G. Florijan Klajne, gimnazijalni katehet v Sibirju, je dobil duhovno pri sv. Francišku v Stražah. Kerška škofija: G. Gros Juri je dobil faro Kom (Kamp); g. Sever Lovre pride za provizorja v Blače; — za kaplana gresta novoizpostavljena duhovnika: g. Incko Simen v Rožek in g. Schneider Franc v št. Jurje ob dolgem jezeru. Premilostljivi naš knezoškof se podajo 31. julija na kanoniško visitacijo. Preiskovali bojo v dekaniji Terg (Feldkirchen) fare Pernek in Tiefen (prenočišče), Knezoovo in št. Marjeto, Št. Martin in št. Lorenc, Sokovo (Himmelberg) zgornje in dolnje Pleso, Steierberg in Waksenberg. Domu se vernejo 5. avgusta. 8. avg. grejo v Tinjsko dekanijo: Grabštajn in Št. Peter, Tinje in Pokerče, Št. Mihael in Št. Lipš, Timence in Otmanje, 12. avg. pa domu. 16. avg. bojo preiskovali Radišce, Pograd in Medgorje.

Žitna cena.

	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Maribor	3	55	2	85	—	—	1	75	2	85
Celju	4	—	3	—	2	50	2	—	2	90
Ptujem	3	40	2	80	2	20	1	70	2	80
Ljubljani	3	90	2	60	2	35	1	95	2	75
Kranju	4	—	2	80	—	—	1	80	2	80
Novemestu	4	60	2	90	2	40	1	90	2	80
Gorici	4	65	—	—	—	—	—	—	3	30
Celovcu	4	64	3	40	3	—	1	90	3	58
Terbižu	5	60	4	40	4	—	2	90	4	60